

Shutterstock

AUTISME IN HET GEZIN.

■ W. PEETERS

Het gezin als hefboom voor verandering.

Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 2019, 180 p.

Kinderen met autisme hebben me altijd al geboeid. Ik heb er al heel wat over gelezen. Toch valt het me op dat ik het niet goed in de vingers krijg om echt aan te voelen wat deze kinderen (en hun ouders) nodig hebben. Dit boek is volgens mij een absolute aanrader. Het geeft een helder, duidelijk, onmiddellijk toepasbaar antwoord op de vraag hoe we deze ouders, en zo het kind met autisme, kunnen helpen. De auteur start met aan te geven, dat (alleen) gedragsverandering nastreven bij het kind met autisme, nooit veel kans op succes heeft. Het gezin als geheel moet mee betrokken worden.

In het eerste deel van het boek beschrijft de auteur dat de zoektocht naar een diagnose lang duurt, zeker bij de groep normaal begaafde kinderen met autisme. Ouders met een kind met autisme krijgen nog altijd veel pijnlijke reacties van de omgeving, omdat het moeilijke gedrag van hun kind toegeschreven wordt aan verwenning.

Ouders ervaren de contacten met hulpverleners vaak als frustrerend en uitputtend i.p.v. als helpend, wat de auteur doet vermoeden dat de kwaliteit van de hulp toch nog te wensen overlaat. Interessant vond ik ook de nieuwe inzichten rond de 'brussen' van kinderen met autisme. 25 % van de broers en 10 % van de zussen van iemand met autisme hebben ook autisme. Soms gaat het bij de brussen over ASS-kenmerken, die op zich onvoldoende zijn voor een diagnose autisme. Wetenschappers duiden dat niet het autisme zelf wordt overgeërfd, maar een geheel van autisme-kenmerken, dat 'het bredere autisme fenotype' wordt genoemd. Dus ook brussen die geen diagnose krijgen, kunnen zeker mee profiteren van de (gezins)aanpak rond het autisme.

Deel 1 staat ook stil bij de opvoedingsopdracht van een kind met autisme. Ouders kunnen zelden terugvallen op hun intuïtie bij het reageren op/opvoeden van hun kind met autisme. Kennis over en inzicht in de eigenheid van een kind met autisme is noodzakelijk om de 3 belangrijke opvoedingstaken (het kind steunen, sturen en stimuleren) te kunnen volbrengen. In deel 1 wordt ook stilgestaan bij veel voorkomende problemen en dynamieken. Dit deel is volgens mij voor ouders (en hun omgeving) een verademing: er staat duidelijk beschreven dat de problemen die ze ondervinden wel degelijk eigen zijn aan autisme en waarom (oorzaken). Er wordt telkens toegankelijk beschreven hoe het probleem kan aangepakt worden.

Deel 1 is zinvol voor CLB-begeleiders, maar ook zeer leesbaar voor ouders van een kind met autisme en hun omgeving (i.c. broers, zussen, grootouders ...): voor de ouders omdat het hun zelfvertrouwen zal opkrikken en hen inspiratie zal geven, voor mensen in hun omgeving omdat het zal bijdragen tot meer begrip en steun voor de ouders van het kind met autisme.

Deel 2 focust op wat ouderbegeleiders voor deze ouders kunnen doen. Je kan er inspiratie uithalen voor de (overbruggings)hulp, want de wachtlijsten voor gespecialiseerde hulp blijven lang. Naast de algemene en herkenbare opmerkingen bij hulpverlening/opvoedingsondersteuning (bv. eerst concrete doelen kiezen) legt de auteur hier ook altijd eigen, zeer waardevolle accenten.

Het is een boek dat ik aan iedereen zou aanraden, al is het maar in het kader van de nood aan meer acceptatie voor het anders-zijn. Ik wens alle kinderen met autisme en hun ouders toe dat ze zich gesteund en aanvaard mogen voelen door zoveel mogelijk mensen in hun omgeving.

Ann Monstrey (werkzaam in Vrij CLB Izegem)

HET BRUGGESPREK.

■ W. LUYTEN

Een opstap naar vormend onderwijs.

Garant, Antwerpen/Apeldoorn, 2018, 187 p.

Toen ik begin jaren '80 afstudeerde stonden de boeken van Bessell, 'Het kringesprek', al snel in mijn boekenkast. Ik was geboeid door de methodiek bij het aanmoedigen van gesprekken met en door kinderen. Ik vind het een fantastisch idee om dit opnieuw onder de aandacht te brengen en de oorspronkelijke methodiek verder uit te diepen. Onze samenleving is immers alsnar complexer aan het worden en toch is iedereen op zoek naar simpele antwoorden. En die zijn er natuurlijk niet, zijn alleen maar misleidend, polariserend, 'fake news'... Taal, denken en spreken, het is het enige middel dat we hebben om vat te krijgen op die wereld, om ons bewust te worden van onze eigen kijk, en natuurlijk ook van de kijk van de anderen. Daarin zit voor de auteur de kern van een bruggesprek.

Bruggesprekken laten tot uiting komen hoe complex veel situaties zijn en komen tegemoet aan onze nood om op zoek te gaan naar een evenwicht. Evenwicht tussen voelen en denken, tussen jezelf en de anderen. Waarden worden uitgesproken, besproken en beluisterd.

Ik voel doorheen heel het boek dat de auteur veel wijze ervaring heeft verzameld en zeker ook bezig is met de uitdagingen in onze diverse, multiculturele en boeiende samenleving. Daarnaast biedt hij in het onderdeel 'achtergrond' allerlei aanknopingspunten ter verdediging van deze methodiek.

Zo sluit ze perfect aan bij de morele ontwikkeling. Je kan kinderen op dit vlak zo weinig echt 'onderrichten'. Ze hebben de rijkdom van een gesprek met anderen nodig. Elke leerkracht voelt aan hoe complex deze morele ontwikkeling is en hoe 'anders' je het moet aanpakken om kinderen hierrond te stimuleren. Het gaat hier niet over 'onderwijzen' maar over 'vormen'. Het is een andere manier van spreken en gesprek stimuleren. We zijn allemaal zo sturend in onze gesprekken. We willen hen 'iets' leren, i.p.v. hen aan te moedigen om ons en elkaar iets te leren. Wat zou het mooi zijn als we kinderen en jongeren kunnen leren openstaan voor elkaar, met een 'open mind', zonder hun eigen identiteit te verliezen, vanuit een basishouding van respect, van groei en mens worden. Bruggen bouwen via het bruggesprek.

Communicatie is hierbij natuurlijk de enige weg. Communicatie is nog steeds geen vak op school. We vragen ons geregeld af onder de collega's of dat toch niet beter wel zo zou zijn. Want we hebben het met z'n allen toch écht niet gemakkelijk om goed te communiceren. In de vorm van de methodiek van het bruggesprek zouden we al een héél stuk verder staan. Niet alleen leren communiceren, maar via allerlei onderwerpen ook leren openstaan, jezelf en ook de ander leren kennen.

Het boek schetst voldoende duidelijk hoe de methodiek in elkaar zit. Ook achtergrond en aandachtspunten komen aan bod. Het laatste hoofdstuk bevat voorbeelden. De schrijfstijl vond ik persoonlijk niet zo aangenaam: de auteur rijgt gedachten aaneen en schrijft ze ook zo neer. Toch ben ik voor de inhoud van het boek helemaal gewonnen en hoop ik dat het z'n weg vindt naar de lerarenopleiding van nu. Ik merk dat de job van leraar boeiend is, maar ook alsnar complexer wordt. Ik hoop dat zoveel mogelijk leraren met het bruggesprek aan de slag willen en kunnen gaan.

Ann Monstrey (werkzaam in Vrij CLB Izegem)

DE BEHANDELING VAN ANGST BIJ KINDEREN EN JONGEREN. OP BASIS VAN CGT EN GEWELDDOOS VERZET.

■ E. R. LEBOWITZ

■ H. OMER

Een gids voor hulpverleners en ouders.

SWP, Amsterdam, 2018, 312 p.

De doelstelling van dit boek is om hulpverleners en ouders te gidsen bij de behandeling van angst bij kinderen en jongeren. In de introductie wordt grondig stilgestaan bij welke angststoornissen zich kunnen voordoen bij kinderen, hoe deze zich uiten en hoe ze gepaard gaan met een gebrekkige emotieregulatie van kinderen (maar evengoed van ouders) en ongepaste aanpassingen in het gezin. Vervolgens worden enkele cognitiefgedragstherapeutische technieken besproken die kunnen worden ingezet om het kind te behandelen. Deze worden onderverdeeld in cognitieve, op gedrag gerichte, fysiologische en op emotie gebaseerde technieken. In een volgend deel van het boek wordt het behandelprotocol van het Supportive Parenting for Anxious Childhood Emotions (SPACE) programma overlopen. Dat is een interventie die zich richt op ouders van angstige kinderen en gestoeld is op een combinatie van principes van cognitieve gedragstherapie en gewelddoos verzet. In het vierde deel van het boek worden nog enkele aanvullende onderwerpen toegelicht, zoals het omgaan met schoolweigeren en zeer afhankelijke jongvolwassenen en het gebruik van medicatie tegen angststoornissen.

Positief is dat het boek een sterke theoretische basis heeft en wordt ondersteund door heel wat wetenschappelijke literatuur. Het valt echter op dat de bronnen waarnaar verwezen wordt, niet steeds recent zijn. Dat is wellicht te wijten aan het feit dat de oorspronkelijk Engelstalige uitgave van dit boek al van 2013 dateert. Een kracht van het boek is verder dat er een heel mooie integratie wordt gemaakt van methodieken van cognitieve gedragstherapie en gewelddoos verzet. Beide vullen elkaar naadloos aan. De boodschap is dat zowel het erkennen van het angstige gevoel als het stellen van grenzen om hiermee om te gaan noodzakelijk zijn voor een goede begeleiding van angstige kinderen. Het behandelprotocol voor ouders is redelijk goed uitgewerkt en biedt tegelijkertijd nog voldoende ruimte voor eigen inbreng van behandelaars. Heel waardevol is ook dat het kader van waaruit wordt gewerkt, makkelijk kan worden doorgetrokken naar en toegepast worden op andere psychologische problematieken. Dit maakt dat het boek ook de moeite waard is om te lezen voor behandelaars die hun aanpak bij een breed scala aan psychologische uitdagingen willen verruimen.

De structuur van het boek kon me niet helemaal bekoren. Er is veel herhaling, en dit mede doordat sommige inhoudelijke zaken zowel binnen bepaalde hoofdstukken worden aangeboden, als worden gepresenteerd in aparte hoofdstukken. Verder was het verrijkend geweest als er hier en daar meer verdieping werd gebracht, gezien het boek voornamelijk bestaat uit het aanraken van een aantal basisprincipes van behandeling. Hoewel het boek heel vlot leest, erg toegankelijk geschreven is en doerspreekt is met voorbeelden die de theoretische achtergrond en behandelprincipes illustreren, lijkt het eerder geschikt voor hulpverleners dan voor ouders. Sommige behandeltechnieken (bijvoorbeeld cognitieve herstructurering) lijken namelijk toch een grotere vertrouwdheid met cognitieve gedragstherapie

te vereisen dan van een ouder verwacht kan worden. Daarenboven lijkt het wat vreemd om als ouder een behandelprotocol te lezen waarvan je zelf het doelpubliek bent.

Inez Buyck (Psychologe)